

DUBTES DE LLENGUA

Vocabulari

CNL ERAMPRUNYÀ

SERVEI LOCAL DE CATALÀ DE SANT BOI DE
LLOBREGAT

Índex de continguts

Paraules procedents d'altres llengües	5
Fa molts anys que.....	5
Evitem el castellanisme <i>casc (urbà)</i>	5
Terminologia de fires i congressos.....	5
Vocabulari dels animals (cries i femelles)	6
Vocabulari d'espècies vegetals (hortalisses i condiments)	6
Espècies culinàries.....	7
Potser/Igual.....	7
Múscul, muscle, musclo	7
Bona o mala olor	7
Adreça electrònica	8
Errorls freqüents en llengua oral (I)	8
Errorls freqüents en la llengua oral (II)	8
Errorls freqüents en la llengua oral (III)	8
Tornada a l'escola	9
Precisar.....	9
Caure/caure's.....	9
Nomenar / anomenar	9
Guixeta, taquilla o armariet	10
Recolzar o donar suport.....	10
Tauler/ taulell.....	10
Arran/ arrel.....	11
Esquena/espatlla.....	11
Desar/ guardar	11
Adreça /direcció	11
Esborrany / esborrador	12
Llista/ llistat	12
Tarja / targeta.....	12
Adonar-se / *donar-se compte	13
Trànsit / tràfic.....	13
Medi/mitjà/mig.....	13
Amb motiu de / En motiu de.....	14
Més aviat no és més bé.....	14
Vacances a la platja	14
Vacances a la muntanya.....	14
Prevencions del viatger	15
Anem de colònies.....	15

La crisi econòmica	15
El verb donar	16
El treball i la jubilació	16
Gelats	17
Termini	17
Cabells blancs	17
Tauleta tàctil, telèfon intel·ligent	17
Adhesius	18
Aranja	18
Algunes expressions incorrectes (I).....	18
Algunes expressions incorrectes (II).....	18
Algunes expressions incorrectes (III).....	19
Algunes expressions incorrectes (IV)	19
Algunes expressions incorrectes (V)	19
Frases fetes	20
Senyora /senyoreta	20
Castellanismes (I)	20
Castellanismes (II)	20
Castellanismes (III)	20
Noms d'establiments comercials	21
Paraules relacionades amb el cinema.....	21
Expressions (I)	21
Expressions (II)	22
Noms de lloc del món.....	22
Noms de lloc de la Marina santboiana.....	22
L'hivern i el fred. La confecció.....	23
Les rebaixes	23
Nous termes en català	23
El verb realitzar	23
Refranys d'estiu.....	24
La resta, els altres.....	24
Tothom/tot el món.....	24
Aparells tecnològics per regalar	24
El gimnàs i la gimnàstica.....	25
Estar cruixit, adolorit, baldat / *tenir agulletes	25
Expressions amb el mot avui.....	25
Frases fetes amb el verb tenir.....	26
Descens de rius.....	26

Alçada	26
Origen del mot biquini	27
Les professions	27
El verb realitzar	27
Oferir, oferta, *ofertar	28
Tauleta tàctil, telèfon intel·ligent.....	28
Cartells al balcó	28
Origen del mot semàfor	28
Aclarir i esbandir	29
Donar i fer	29
Fons i fondo.....	29
Origen de l'expressió Passar la nit en blanc.....	30

VOCABULARI

Paraules procedents d'altres llengües

Hi ha moltes paraules catalanes que procedeixen d'altres llengües.

Vegem-ne uns quants casos:

- procedents de l'àrab: carxofa, arròs, xifra, zero, alcalde, barnús
- procedents del francès: patge, dansar, garatge, xalet, xef
- procedents de llengües americanes: patata, tomàquet, barbacoa, xiclet
- procedents del japonès: bonsai, tsunami, samurai, quimono

Fa molts anys que...

En català, les construccions amb el verb *portar* que expressen temporalitat o idea de duració no són correctes. Podem *portar coses* a sobre, per exemple, però no podem *portar temps* (hores, dies, anys, etc.). En aquest cas, hem de fer servir el verb *fer*. No direm, doncs, **Porto dues hores esperant* sinó *Fa dues hores que m'espero*.

Evitem el castellanisme *casc (urbà)*

En comptes de *casc urbà* per anomenar el centre d'una ciutat, podem fer servir **centre urbà** o **nucli urbà**. En lloc de *casc antic*, podem fer servir **barri antic**, **part antiga**, **nucli antic**, etc.

Casc és una paraula que existeix en català però que té altres significats: el casc de la moto, el casc o unglot del cavall, com a sinònim de barril, etc.

Terminologia de fires i congressos

A Sant Boi es prepara ja la Fira de la Puríssima. Ben aviat, doncs, veurem per tot Sant Boi **rètols, cartells i banderoles (i no pas ròtuls o lletreros)** que ens anunciaran l'esdeveniment. També, es muntaran **els estands dels expositors**, que ens oferiran els seus productes i repartiran tot tipus de **fullets publicitaris (i no pas fulletons o flyers)**. Hi haurà també **envelats (i no pas carpes)** que acolliran exposicions, actes diversos, etc.

Vocabulari dels animals (cries i femelles)

La Fira de la Puríssima, tot i que ha anat ampliant el ventall d'actuacions, conserva encara força elements dels orígens com a fira eminentment agrícola i ramadera.

Volem fer referència també en aquest espai al passat de la Fira i, per això, us oferim una sèrie de **noms d'animals**.

Començarem per saber com s'anomenen en català les **cries**. Així doncs, ens trobem amb **l'anyell o xai (cria del be); el cabrit (de la cabra); el cadell (del gos); el garrí o porcell (del porc), etc.** Pel que fa als noms dels **animals femelles**, podem trobar-nos amb **la truja (la femella del porc), amb l'euga o egua (del cavall); amb la polla d'índia (del gall dindi), etc.**

Esperem que aquestes paraules us siguin útils quan visiteu la Fira.

Vocabulari d'espècies vegetals (hortalisses i condiments)

A Sant Boi es prepara ja la Fira de la Puríssima, que tot i que ha anat ampliant el ventall d'actuacions, conserva encara força elements dels orígens com a fira eminentment agrícola i ramadera.

Volem fer referència també al passat de la Fira i, així, us oferim una sèrie de noms **d'espècies vegetals**.

Comencem pels **condiments**:

Coriandre (en castellà, cilantro); **el pebre** (la pimienta). Aquesta paraula en català és masculina i no hem de confondre-la amb **el pebrot**, pimienta en castellà; el **safrà** (azafrán); **l'orenga** (orégano); **la tàpera** (alcaparra), etc.

Pel que fa a **hortalisses**, podem esmentar **la carxofa, l'albergínia, la carbassa, el carbassó, el cogombre, el rave, els espinacs, etc.**

Esperem que aquestes paraules us siguin útils quan visiteu la Fira.

Espècies culinàries

El **pebre** (en castellà, pimienta) és una de les espècies més utilitzades universalment. N'hi ha de molts tipus: **pebre negre, pebre blanc, pebre vermell, pebre rosa, pebre verd...**

Un altre dels ingredients picants de la nostra cuina és el **bitxo** o **coralet** (en castellà, *guindilla*).

A la cuina mexicana el toc picant el dóna el **xili** (en castellà, *chile*), que és una mena de pebrot petit i molt picant. Amb les beines, es fa la **salsa de xili**.

A la cuina japonesa, s'empra com a condiment picant el **rave japonès** (*wasabi*), en pasta o ratllat.

Potser/Igual

De vegades sentim que algú diu:

Igual vinc demà però no t'ho asseguro.

Aquesta frase, en català, és del tot incorrecta perquè la paraula igual no serveix per expressar una possibilitat.

Hem de dir, doncs:

Potser vinc demà.

Múscul, muscle, musclo

Múscul, muscle i musclo són tres paraules que s'assemblen molt però que no volen dir el mateix. **Múscul** és el que en castellà es coneix com a *músculo*; en canvi, **muscle** és la paraula per al castellà *hombro*. Per últim, **musclo** és l'equivalent al castellà *mejillón*.

Bona o mala olor

En català, les coses no **oloren** bé o malament, sinó que **fan bona olor, fan mala olor** o **fan pudor**. Per tant, és incorrecta la frase: Aquesta carn **olora** malament. S'ha de dir, en canvi: Aquesta carn **fa mala olor / fa pudor**.

Altres verbs relacionats amb aquest per significat són: **ensumar** o **flairar**.

També hem de tenir en compte que una cosa fa **olor de roses** i no **olor a roses**. Sovint ho diem malament per influència del castellà.

Adreça electrònica

El terme anglès *e-mail* té una correspondència en català que convé utilitzar.

Per designar l'adreça de correspondència electrònica hem de dir **adreça electrònica**.

L'abreviatura corresponent és **a/e**, tot i que no sempre és necessari utilitzar-la, ja que en molts contextos la presència del símbol @ (arrova, també anomenat rova) ja permet identificar inequívocament que es tracta d'una adreça electrònica.

Errors freqüents en llengua oral (I)

Si diem malament una paraula, quan l'escrivim reproduïm el mateix error. Vegem algunes pronúncies incorrectes de paraules d'ús freqüent:

No hem de dir: corretgir, texte, telèfan, milló, venta, antigüetat

Sí que hem de dir: corregir, text, telèfon, milió, venda, antiguitat

Errors freqüents en la llengua oral (II)

Si diem malament una paraula segur que a l'hora d'escriure reproduïm el mateix error. Vegem algunes pronúncies incorrectes d'algunes paraules d'ús freqüent:

Pronúncia incorrecta

Pronúncia correcta

Pàrraf

paràgraf

Enginier

enginyer

Mitat

meitat

Venta

venda

Tassa

taxa

Errors freqüents en la llengua oral (III)

Si diem malament una paraula, segur que a l'hora d'escriure reproduïm el mateix error. Vegem algunes pronúncies incorrectes d'algunes paraules d'ús freqüent:

Així doncs, NO hem de dir: tèrmini, garantitzar, antigüetat, exenció, lògica

I Sí que hem de dir, per tant: termini, garantir, antiguitat, exempció, lògica.

Tornada a l'escola

És època de tornar a l'escola i de tornar a preparar la **motxilla** i l'**estoig**, on podem posar **retoladors** (i no rotuladors), **maquineta**, **goma d'esborrar** i **llapis**. Cal recordar que aquesta paraula no varia en plural; és a dir, diem un **llapis i cinc llapis**. La paraula **llàpissos**, per tant, no existeix encara que es faci servir molt.

Potser haureu comprat un **llapis de memòria** (i no *pen drive*) i haureu hagut de **folrar** muntanyes de llibres, a més d'equipar els vostres fills i filles amb **xandalls, bates i vambes**.

Quina gran despesa!

Precisar

Precisar significa explicar amb precisió i no és correcte com a sinònim de necessitar. L'expressió ser precís tampoc no és sinònima de caldre.

Així doncs, hem de dir:

A les oficines de l'Ajuntament us donaran els documents que us calen i no pas els documents que preciseu.

Caure/caure's

Un dels significats més habituals que té el verb *caure* és 'una cosa, desprendre's d'allò que li impedia de cedir a l'acció de la gravetat, o sigui, el que en castellà és caerse.

La forma verbal *caure's* no és correcta ja que és un calc del verb castellà *caerse*.

Així, cal dir:

He caigut per les escales i no **M'he caigut** per les escales.

Nomenar / anomenar

Anomenar significa dir el nom. La forma *nombrar* és incorrecta. **Nomenar** vol dir "designar algú per a un càrrec o alguna cosa per a una funció". No és correcta doncs la forma *nombrar*.

Vegem-ne alguns exemples:

El **nomenaran** president de l'entitat

Durant la conversa van **anomenar** el teu pare

Guixeta, taquilla o armariet

En català, guixeta no és correcte. Per referir-nos al lloc on venen els tiquets o bitllets, direm 'taquilla' i, en canvi, si ens volem referir al lloc on es guarden els estris personals (en un gimnàs, per exemple) direm 'armariet'.

Recolliu les entrades a la **taquilla** del cinema

Agafa el sabó del meu **armariet**

Recolzar o donar suport

Cal utilitzar el verb recolzar en el sentit de “descansar, una cosa, sobre un suport” i també en el de “sostenir-se fent descansar els colzes, l’esquena, etc. sobre un suport”. Per exemple:

És aconsellable que el teclat de l’ordinador recolzi en una safata a l’altura dels colzes.

La seva tesi recolza sobre aquesta teoria

Sempre es recolza a la paret abans de començar la classe.

En canvi, és inadequat utilitzar recolzar en el sentit de donar suport, ajudar, etc. perquè és un calc del castellà *apoyar*.

Per tant, la frase: *recolzarem les seves idees* no és correcta i ha de ser substituïda per:

Donarem suport a les seves idees, defensarem les seves idees, etc.

Tauler/ taulell

Hi ha paraules que sempre confonem, com, per exemple, **tauler i taulell**.

Un **taulell** és una taula estreta i llarga, el podem trobar en una botiga o en un bar, com a suport per mostrar-nos el gènere o servir-nos una beguda o un menjar.

En canvi, si volem jugar a escacs o penjar un anunci en un lloc públic, hem de fer servir un **tauler**.

Arran/ arrel

Arran i arrel són dues paraules que sovint es confonen però que tenen significats ben diferents.

Amb la preposició **arran** introduïm un fet que ha estat la causa d'un altre fet. Per tant, podem dir que a la tardor les inundacions es produeixen arran de les pluges torrencials d'aquesta època de l'any. L'**arrel** no és res més que la part inferior d'una planta i també una operació matemàtica.

Esquena/espatlla

L'**espatlla** o muscle és el que en castellà anomenem hombro i **esquena** és la part posterior del tronc, des de l'espatlla fins a la cintura. És el que en castellà es coneix com a espalda.

Així, doncs, hem de dir:

-s'ha fet una luxació a l'espatlla i per això la porta embenada

-em fa mal la zona lumbar, a la part baixa de l'esquena

Desar/ guardar

Desar i **guardar** són dos verbs similars en contingut, però no són sempre intercanviables. **Desar** significa "posar en lloc segur alguna cosa per tenir-la guardada mentre no s'ha de fer servir". I **guardar** vol dir "preservar de dany" i, en informàtica, "enregistrar una informació en un suport adequat, generalment per donar-li un caràcter definitiu o per raons de seguretat".

Per això, guardem un arxiu i desem l'abric.

Adreça /direcció

Adreça i direcció no volen dir el mateix. Adreça és el lloc on vivim o, en l'àmbit de la informàtica, el lloc d'origen o de destinació de dades. Així doncs, podem dir:

La meva adreça és carrer Major, 28.

No tinc l'adreça electrònica del director

Direcció, en canvi, és el costat al qual es dirigeix una persona o una cosa. Indica, doncs, trajectòria o orientació. Per exemple, si vas en aquesta direcció aviat arribaràs a la plaça de l'Ajuntament

Esborrany / esborrador

Esborrany i **esborrador** són dues paraules que sovint es confonen perquè en castellà es tradueixen totes dues com a borrador. Intentarem aclarir-ho.

Esborrany correspon al castellà *borrador*, entès com a document escrit sobre el qual encara es poden fer modificacions abans d'obtenir el text definitiu. Segur que aquests dies heu sentit a parlar de l'esborrany de la declaració de la renda. No és correcta tampoc la paraula *esborrall* per referir-se a aquest concepte.

Esborrador és el substantiu del verb **esborrar** i es refereix a l'estri que fem servir per netejar les pissarres.

Llista/ llistat

Llista i **llistat** són dues paraules que sovint es confonen però que no volen dir el mateix.

Una **llista** és un full o conjunt de fulls en què hi ha escrita una sèrie enumerativa de noms de persones o de coses, d'adreces o d'altres indicacions. Es considera una paraula sinònima de relació.

Un **llistat** és un document produït per una impressora en paper continu, el qual pot contenir una llista o no.

Així doncs no hem de dir "Hem de consultar el llistat de clients" i sí que hem de dir "Hem de consultar la llista de clients".

Tarja / targeta

Tot sovint confonem les paraules **tarja** i **targeta**. Intentarem explicar quan hem d'utilitzar-ne una i quan l'altra.

La **tarja** és, segons el diccionari, una placa rectangular o ovalada on hi ha escrit un nom o una inscripció.

Així doncs, si fem cas de la definició que acabem de llegir, hem de parlar de **targetes de crèdit** i de **targetes de visita** i no pas de targes.

Adonar-se / *donar-se compte

En català, per expressar que una cosa no passa desapercibuda, fem servir el verb 'adonar-se'. Donar-se compte és un castellanisme i, per tant, no és correcte. Vegem-ho amb un exemple:

No s'havia adonat que era tan tard.

Trànsit / tràfic

Sovint utilitzem malament les paraules **trànsit i tràfic**, per influència del castellà.

Així doncs, anomenem **trànsit** la circulació per qualsevol mitjà (trànsit aeri, ferroviari, per carretera, etc.). I reservem la paraula **tràfic** per a qualsevol comerç de mercaderies: tràfic de drogues, tràfic d'armes, tràfic d'influències. D'aquí és d'on vénen els derivats traficar i traficant.

Medi/mitjà/mig

Medi, mitjà i mig són paraules que confonem sovint. **Medi** és l'entorn, allò que envolta els éssers vius. **Mitjà** és l'eina o la manera per aconseguir un fi i **mig** pot ser un adjectiu o un adverbi. Vegem-ho amb alguns exemples:

-Hem de preservar el medi ambient

-La temperatura mitjana del mes de setembre ha estat força més elevada que en anys anteriors

-Només vull mig pastís

-La sala és mig plena

Hem de tenir en compte que no són correctes les expressions mig termini, que hem de substituir per **termini mitjà** i punt mig, que s'ha de canviar per **punt mitjà**. Així doncs:

-Farem una inversió a termini mitjà

-Quan hi ha un desacord, s'ha de trobar un punt mig

Amb motiu de / En motiu de

Amb motiu de és una expressió que indica la circumstància que provoca un fet o una acció, o que hi dóna lloc. No és correcte substituir la preposició inicial *amb* per *en*.

*Li han dedicat un llibre **amb motiu de** la seva jubilació [i no pas *en motiu de*].*

Amb motiu del nostre aniversari us convidem a un sopar al club.

Més aviat no és més bé

La locució adverbial més bé és incorrecta en català amb el significat de tirant a. En català cal utilitzar **més aviat**:

Aquest pis no m'agrada perquè més aviat sembla un magatzem.

Vacances a la platja

Quan ve el bon temps segur que aprofitem per anar a refrescar-nos a la platja. Ens haurem de posar **crema solar, gorres, ulleres de sol** i col·locar-nos a sota del **para-sol** per no cremar-nos.

També segur que anem carregats amb la **gandula, l'estoreta, el matalàs inflable** i, per als nens que no saben nedar, els **braçals i les bombolletes**.

Com només arribar ja estarem cansats de portar tantes coses, podem menjar-nos un **cucurutxo** a qualsevol **quiosquet**, que és la paraula que ens proposen en català per al *xiringuito*.

Podem calmar la set amb **refrescos** com ara: **orxata**, paraula que en català s'escriu sense hac inicial, **batuts o granissats**.

Vacances a la muntanya

Si aquest estiu voleu anar a la muntanya a fer **acampades** o **travesses**, no us oblideu pas de les **botes**, de la **motxilla**, de la **cantimplora** i de la **carmanyola**, que és el que en castellà s'anomena fiambrella.

Per dormir, necessitarem, a més de la **tenda de campanya**, el **sac de dormir** i un **aïllant**. En català, aquesta paraula s'escriu amb dièresi a la i.

I, perquè al vespre no passem fred i per si plou, no us deixeu ni el **folre polar** ni la **capelina**.

Previsions del viatger

Tots aquells que aquest estiu viatgeu a destinacions de l'Àfrica, l'Àsia o l'Amèrica Central i del Sud ja deveu haver acudit al centre de malalties tropicals més proper i actualitzat el **certificat de vacunació** per evitar malalties com ara el **tètanus** o la **malària**.

Sigui com sigui, també és convenient que us endugueu una **farmaciola**, en la qual no haurien de faltar els productes següents:

- **sèrum** (i no suero)
- **repel·lent** d'insectes
- **col·liri** (aquestes dues paraules s'escriuen amb ela geminada)
- **gases, tiretes** (i no *tiritas*), **esparadrap**, etc.
- **termòmetre** (aquesta paraula s'escriu amb accent obert)...

Que tingueu un bon viatge!

Anem de colònies

Per a la majoria de nens i joves, l'arribada de l'estiu és sinònim de vacances escolars i de **colònies**.

Entre tota l'oferta d'activitats, però, les que tenen més bona acollida són els **esports d'aventura** i els **esports nàutics**: rutes amb **quad**, **escalada**, **espeleologia**, **vela**, **surf de vela**, **ràfting**, etc. I a la nit la diversió continua. Amb **llanternes** i dividits en grups, es duen a terme **jocs de nit** i **gimcanes** a l'aire lliure

Aquestes estades estiuenques són una bona oportunitat per fer amics. Durant uns deu o quinze dies conviuran en una **casa de colònies** o compartiran **tenda de campanya**. Això sí, cal anar ben equipat amb **sac de dormir**, **aïllant**, **cantimplora**, etc. i no oblidar-se del **repel·lent** de mosquits, perquè alguna nit o altra s'acaba **fent bivac**.

La crisi econòmica

La **crisi econòmica** d'abast internacional i les conseqüències que comporta en el món laboral i empresarial tenen, des de fa uns mesos, una presència destacada en els mitjans de comunicació.

Per desgràcia és molt habitual sentir parlar de: contractes de treball a temps parcial, contractes per obra o servei, congelacions salarials, expedients de regulació d'ocupació, acomiadament col·lectiu, atur i aturats, etc.

Recordeu que en català la paraula crisi en singular no porta essa final. Només en plural. El mateix passa en paraules com ara: anàlisi, parèntesi, tesi, etc.

El verb donar

Sovint, per influència del castellà, fem servir el verb *donar* en casos en què caldria utilitzar el verb **fer** o altres verbs. En català, per exemple, no **donem petons* ni *abraçades*, sinó que **fem petons** i **abraçades**. Aquí en tenim uns quants exemples més:

No és correcte:

Avui *donen* una pel·lícula molt bona per TV3

Anem a *donar un tomb*

Parlar en públic em *dóna vergonya*

Li *dóna la impressió* que suspendrà

Sí és correcte:

Avui fan una pel·lícula molt bona per TV3

Anem a fer un tomb

Parlar en públic em fa vergonya

Li fa la impressió que suspendrà

El treball i la jubilació

La paraula treball ve del llatí *tripalium*, que vol dir tres pals i que era una tortura en la qual la persona quedava subjecta. Posteriorment va evolucionar fins a significar esforçar-se i, finalment, al que coneixem avui com a treballar. Jubilació també té l'origen en el llatí i significa llançar crits de gran alegria. Se suposa, doncs, que deixar de treballar per obligació és una autèntica festa.

Avui dia, però, davant la gran crisi econòmica que pateix la nostra societat, quantes persones voldrien ser sotmeses a la tortura del tripalium!

Gelats

A l'estiu vénen molt de gust els gelats. Sabeu com es diuen en català els diversos tipus que podem trobar al mercat? Us ho expliquem tot seguit:

- cucurutxo** (escrit amb tx i acabat en o) o **cornet**: és el que se serveix en una galeta amb forma de paperina)
- gelat de pal**: amb forma allargada i amb un palet clavat per sostenir-lo
- gelat de barra**: es presenta en forma de barra de secció quadrada
- tall de gelat**: és la porció tallada d'un gelat de barra que se serveix entre dues galetes

Que vagi de gust!

Termini

El que en castellà es coneix com a plazo en català és **termini** i no plaç. Així doncs, direm: El termini per presentar la documentació és dimecres vinent.

També **comprarem a terminis** (i no a plazos) si paguem algun producte que adquirim a poc a poc en comptes de fer-ho de cop i **farem les coses a curt, mitja o llarg termini**, segons siguin més o menys immediates.

Tampoc no és correcte el terme aplaçar, sinó que haurem de fer servir la paraula **ajornar**, com per exemple: el president ha ajornat la reunió fins a la setmana vinent.

Cabells blancs

Quan amb l'edat, comencem a tenir cabells sense color no tenim canes sinó **cabells blancs**. En canvi, sí que podem dir que tenim els cabells canosos.

Canes és el nom de la famosa ciutat francesa on es fa un arxiconegut festival de cinema.

Tauleta tàctil, telèfon intel·ligent

Una de les novetats tecnològiques més populars d'avui dia són les **tauletes tàctils**, proposta catalana per al terme anglès tablet. Al costat d'aquestes **tauletes**, trobem també els **telèfons intel·ligents** (*smartphone*, en anglès).

Aprofitem per recordar-vos, ara que parlem de termes informàtics, que hem de dir **ordinador** i **xarxa** i no pas ordenador i red.

Adhesius

El que en castellà s'anomena *pegatina*, en català s'ha de dir **adhesiu**. No és correcta, doncs, la paraula *enganxina*. Vegem-ne un exemple: Enganxa l'adhesiu en un lloc ben visible de l'aparador de la botiga.

També podem fer servir **gomet**, però en uns altres contextos, com en la frase següent: Als nens els agrada molt enganxar gomets a l'escola.

Aranja

La fruita que en castellà es coneix com a *pomelo*, en català es diu **aranja**. És el fruit de l'**aranger**, d'estructura semblant a la taronja, de color groc pàl·lid o ataronjat i **polpa** més o menys àcida i una mica amarga. Fixeu-vos que hem dir **polpa** i no el castellanisme *pulpa*.

Algunes expressions incorrectes (I)

Recordeu que hem de dir:

A mesura que (i no *a mida que*)

Tot seguit (i no *acte seguit*)

Ara com ara (i no *avui per avui*)

De cop i volta (i no *de repent*)

Adonar-se (i no *donar-se compte*)

Algunes expressions incorrectes (II)

Les expressions següents són incorrectes:

-per anticipat: Hem de dir **per endavant** o **anticipadament**. Hem de fer el pagament per endavant.

-a aquestes alçades: S'ha de substituir per **a hores d'ara**. Encara no tenim els resultats a hores d'ara.

-córrer a càrrec: Hem de dir **ser a càrrec** o **anar a càrrec**. Les despeses de l'acte són a càrrec de l'entitat.

-donar-se pressa: La paraula correcta que hem d'utilitzar en aquest cas és **afanyar-se**: Afanya't que arribem tard.

Algunes expressions incorrectes (III)

A mida que, a mitjans de i a no ser que són expressions que sovint fem servir però que són incorrectes. Així doncs, hem de substituir-les per:

-**a mesura que** (a mesura que vagin arribant els dones el berenar)

-**a mitjan de** (té previst d'acabar la feina a mitjan de febrer)

-**si no és que** (no podem pas venir si no és que trobem algú que es quedi amb els nens)

Algunes expressions incorrectes (IV)

Avui us volem explicar el significat d'algunes expressions que es fan servir molt habitualment en català. Són les següents:

-**som al ball i hem de ballar**. Es diu quan es vol indicar que les situacions difícils s'han d'afrontar fins que no se solucionin.

-**tenir mala bava**. S'aplica a algú que és dolent, que actua amb maldat.

-**no entendre-hi un borrall**. És l'equivalent del castellà *No entender ni pizca, ni jota*.

-**qui no té memòria ha de tenir cames**, que s'aplica quan algú s'ha descuidat d'emportar-se alguna cosa d'un lloc i ha de tornar-hi per agafar-la.

Algunes expressions incorrectes (V)

Recordeu que hem de dir:

A mesura que (i no *a mida que*)

Tot seguit (i no *acte seguit*)

Ara com ara (i no *avui per avui*)

De cop i volta (i no *de repent*)

Adonar-se (i no *donar-se compte*)

Frases fetes

A continuació, us expliquem una sèrie de frases fetes d'ús molt corrent:

Bufar i fer ampolles > una cosa, ser fàcil de fer.

Can seixanta > lloc on tothom fa el que vol, on hi ha un gran desgavell.

Cara de pomes agres > cara de no trobar-se gens bé, de no estar gens satisfet.

Caure l'ànima als peus > tenir un gran desengany.

Com de la nit al dia > quan dos coses o dos persones difereixen molt l'una de l'altra.

Senyora /senyoreta

L'ús de la forma senyoreta és un cas clar de discriminació lingüística perquè a ningú se li acudiria pas de fer servir la forma senyoret. A més, ningú no n'ha de fer res de l'edat o l'estat civil d'una persona. Recordeu, doncs, que totes les dones són unes senyores!

Castellanismes (I)

Per influència del castellà sovint hi ha tot de paraules que diem malament. Així doncs, NO hem de dir:

Aclarar, cerimònia, ordenador, acondicionar, rumano o tasa

En canvi, Sí que hem de dir:

Aclarir, cerimònia, ordinador, condicionar, romanès o taxa

Castellanismes (II)

Hi ha tot de paraules que diem malament per influència del castellà. Així doncs, NO hem de dir:

Decepcionar, despedir, enterar-se, invadir o ingle

Sinó que hem de dir:

Decebre, acomiadar, assabentar-se, invair o engonal

Castellanismes (III)

Sovint diem malament tot de paraules per influència del castellà. Així doncs, hem de dir **bolquer, crispeta, rogalia o envair** en lloc de panyal, palomitas, immediacions o invadir.

A Internet hi ha tot de diccionaris en línia d'accés lliure i gratuït que us poden ajudar en casos com aquests.

Noms d'establiments comercials

Us oferim a continuació una llista d'alguns noms d'establiments comercials perquè sapigueu com es diuen en català:

Forn o fleca (i no panadería)

Bugaderia (i no lavandería)

Bijuteria (i no bisutería)

Matalasseria (i no colchonería)

Papereria (i no papelería)

Parament de la llar (i no menaje)

Perruqueria (i no peluquería)

Paraules relacionades amb el cinema

Ja tornem a tenir sales de cinema a Sant Boi. Per això avui us volem presentar tot de paraules relacionades amb el setè art. Són les següents:

-abonament (i no abono)

-doblatge

-estrena (i no estreno)

-repartiment (i no reparto)

-sinopsi (aquesta paraula, en singular, no acaba en essa, a diferència del castellà)

-pel·lícula (recordeu que va amb ela geminada)

Expressions (I)

Explicarem el significat d'algunes expressions que s'utilitzen molt habitualment en català.

-fer-ne de l'alçada d'un campanar: correspon a la frase castellana hacerlas de padre y muy señor mío.

-estimar-se més: és exactament el mateix que preferir. Així podem dir: què t'estimes més (o què prefereixes): sopa o verdura?

-dir fàstics de: significa parlar molt malament d'alguna cosa o d'algú.

Expressions (II)

Avui explicarem el significat d'algunes expressions que fem servir sovint en català. Ens referim a: ***no hi ha mel sense fel, de mica en mica s'omple la pica i ser de mira'm i no em toquis.***

No hi ha mel sense fel vol dir que totes les coses positives tenen també una part més fosca, no tan agradable. Que hem de ser pacients i anar fent a poc a poc sense desesperar-nos és el que ens indica *de mica en mica s'omple la pica*. I, per acabar, quan diem *ser de mira i no em toquis* volem expressar que alguna cosa és molt fràgil.

Noms de lloc del món

Molts de vosaltres potser aprofitareu l'estiu per viatjar i conèixer nous indrets i noves cultures.

A continuació us oferim les formes catalanes d'alguns noms de lloc que, sovint, diem malament per influència del castellà.

Són els següents:

- Anglaterra (i no Inglaterra)
- Alemanya (i no Alemania)
- Nova York (i no Nueva York)
- Ucraïna (i no Ucrania)
- Moscou (i no Moscú)

Noms de lloc de la Marina santboiana

La toponímia estudia els noms de lloc d'un territori. Darrerament s'ha completat un estudi molt rigorós sobre els noms de lloc de la zona de la Marina santboiana. S'hi han recollit prop de tres-cents noms entre masies, paratges, basses i d'altres. Us en presentem alguns exemples: bassa Llissona, paratge de les Marrades, cal Morrongo, cal Jagó, el Riu Mort, ca la Rossa, entre d'altres.

L'hivern i el fred. La confecció

Els refranys ens ho diuen ben clar:

El bon gener, eixut i gelader

Al gener, tanca la porta i encén el braser

Les nits de gener, les més clares i les més fredes de l'any solen ser

L'hivern és època **d'onades de fred i de masses d'aire polar**.

Per fer front a les **temperatures sota zero** (i no baix zero) ens haurem de vestir amb peces com ara la **trenca, l'anorac de plomes, el folre polar o la parca**.

I per què no? També amb **gorres, passamuntanyes i barrets**.

Les rebaixes

És època de **rebaixes, d'ofertes, de gangues i de saldos**. Tot és bo per fer front a les **vaques magres de gener**, que és com anomenem en català l'expressió castellana *cuesta de enero*.

Malgrat els **descomptes**, les **targetes de crèdit** treuen fum (recordeu que en aquest cas hem de dir **targeta i no tarja**). De vegades, els **lectors de targetes** es neguen a treballar i hem d'anar a treure diners al caixer automàtic, que tot sovint ens indica que no tenim **saldo al compte**.

Nous termes en català

Paraules com: mojito, guacamole o xurrasco (de l'àmbit de la gastronomia); descarregar com a sinònim de baixar, pel que fa a les noves tecnologies; o passallibres en lloc de *bookcrossing*, etc. han estat incorporades recentment a la llengua catalana.

Totes les llengües s'enriqueixen amb paraules procedents d'altres llengües o bé amb paraules creades expressament per denominar un nou concepte.

El verb realitzar

El verb realitzar és un dels que més s'utilitzen com si fos un genèric que serveix per a tot. Hi ha molts altres verbs, però, que ajusten molt millor el sentit que volem donar a la frase.

Així, en lloc de realitzar podem fer servir altres formes verbals com ara:

-acabar (Ja hem acabat el projecte)

-elaborar (hem elaborat el plat segons la recepta del cuiner)

-redactar (la periodista ja ha redactat la notícia)

Refranys d'estiu

A continuació us presentem alguns refranys relacionats amb aquesta època de l'any. Sempre que us presentem refranys, us diem el mateix: la majoria d'aquestes dites estan relacionades amb l'agricultura, els cicles de la natura i amb un estil de vida en vies d'extinció:

Ni d'hivern ni d'estiu no et posis sota el cel viu
Si no regues pel juliol, tot l'any el camp se'n dol
A primers de juliol, sembra el fesol
El juny la madura i el juliol porta la fruita

La resta, els altres

Moltes vegades diem *els demás quan volem dir la resta, els altres, etc. Utilitzar *els demás és una incorrecció que hem d'evitar. Per tant, NO hem de dir: *ho diré als demás. I, en canvi, sí que hem de dir: ho diré als altres (o a la resta).

Tothom/tot el món

Tothom és un pronom que significa tota la gent en general. El seu contrari és ningú. Porta el verb en singular perquè és invariable. Així, hem de dir: tothom estava molt enfadat i no *tothom estaven molt enfadats.

Tot el món no és equivalent a tots ni a tothom. Fixeu-vos en les frases següents:

Va venir tothom a la conferència, i no pas *va venir tot el món.

Hem viatjar per tot el món

Aparells tecnològics per regalar

A l'hora de comprar regals durant aquestes festes, els aparells tecnològics són un gran reclam, i cada any se'n venen més.

L'oferta tecnològica que avui trobem és ben àmplia: càmeres digitals, lectors i llibres electrònics, memòries USB, receptors GPS, tauletes tàctils (i no tablets), telèfons intel·ligents (i no smartphones), reproductors d'MP3, videojocs i videoconsoles, entre molts d'altres.

El gimnàs i la gimnàstica

Fer esport és sempre saludable. Potser fem gimnàstica i anem al gimnàs. Recordeu que, en català, hem de fer servir paraules com ara:

Gimnàstica aquàtica en lloc d'*aquagym*

Graons en lloc d'*steps*

Condicionament físic en lloc de *fitness*

Pesos en lloc de pesas

Samarreta en lloc de camiseta

Dessuador en lloc de sudadera

Estar cruixit, adolorit, baldat / *tenir agulletes

En català, del dolor muscular que produeix l'excés d'exercici físic o el sobreesforç, se'n diu 'estar cruixit', 'estar adolorit' o 'estar baldat'. Tenir agulletes és un calc del castellà agujetas que cal evitar.

Ahir vaig anar a esquiar i avui estic ben cruixida.

Ahir vaig anar a esquiar i avui estic ben cruixida adolorida.

Ahir vaig anar a esquiar i avui estic ben baldada.

Expressions amb el mot avui

Volem fer esment d'expressions amb la paraula avui. D'entre les més freqüents, podem trobar-nos amb les següents:

-avui per demà: significa que un dia indeterminat (sense avisar) passarà alguna cosa. Per exemple: *De moment, les coses són així però avui per demà pot canviar la llei.*

-d'avui endavant: vol dir a partir d'avui: *D'avui endavant ja no obrirem a les tardes.*

-d'avui en vuit dies (o d'avui en quinze dies, per exemple): volem expressar que una determinada cosa s'esdevindrà al cap de vuit o quinze dies. Per exemple: Les llistes sortiran d'aquí a una setmana, és a dir, d'avui en vuit.

Frases fetes amb el verb tenir

Avui us volem presentar unes quantes frases fetes construïdes amb el verb tenir. Són les següents:

-tenir la butxaca foradada, que significa gastar molt.

-tenir bon ull o encertar alguna cosa.

-tenir els ulls al clatell, que fem servir quan no veiem una cosa que és evident.

-tenir un os a l'esquena, que utilitzem per qualificar algú que és gandul.

-tenir moltes penques, quan diem d'algú que té molta barra, que s'aprofita de les situacions o de les persones.

No tingueu por, doncs, d'utilitzar totes aquestes expressions amb el verb tenir.

Descens de rius

Ara a l'estiu a molts de vosaltres potser us vindrà de gust fer algun esport d'aventura en un entorn d'aigua perquè és una activitat divertida i ben refrescant.

Una activitat especialment apta per fer en família o amb amics és el ràfting, que consisteix a llançar-se riu avall dins d'una embarcació pneumàtica. Per als més agosarats, però, les aigües braves o l'hidrotrineu, en què el descens del riu se sol fer en solitari, segur que resulta més emocionant, com també el caiac o el descens de barrancs. En aquests dos últims casos, l'alliberament d'adrenalina està del tot assegurat.

Alçada

Les expressions, que tant fem servir, a aquestes altures o a aquestes alçades no són correctes quan el que volem expressar és el que podem dir amb l'expressió **a hores d'ara**. Per exemple: a hores d'ara encara no ens han confirmat l'assistència a l'acte.

A més, en frases com ara: hi ha retencions **a l'altura** de Martorell i no van saber estar **a l'altura** de les circumstàncies no hem de fet servir la paraula alçada, sinó, tal com hem vist, **altura**.

Origen del mot biquini

Sabeu quin és l'origen de la paraula biquini? Doncs és ben curiós. Biquini és el nom d'un atoló de la Micronèsia on els nord-americans van fer proves nuclears. Cap al 1946, el fabricant de la peça li va donar aquest nom preveient, com així va ser, que la utilització a les platges d'aquesta peça de roba resultaria explosiva.

Les professions

La majoria de noms de professions són derivats d'altres noms. Així, tenim fuster o forner, derivats de fusta i de forn, respectivament. Molts tenen dues formes, una per al masculí i una altra per al femení (doctor, doctora/pastisser, pastissera, etc.).

Hi ha un gran nombre de professions, però, que acaben en –aire, -ista o –ant i que tenen una única forma. Així, tenim: el o la escombriaire, el o la dentista i el o la cantant.

Per acabar, direm que tot i que molts noms que fan el masculí en –ent tenen una forma femenina en –enta (president, presidenta/aprenent, aprenenta), no tots són variables. Així, hem de dir el o la gerent, el o la representant, el o la governant.

El verb realitzar

El verb realitzar és un dels que més s'utilitzen com si fos un genèric que serveix per a tot. Hi ha molts altres verbs, però, que hauríem de fer servir si volem expressar-nos amb més precisió lingüística. Uns quants són, per exemple: acabar, celebrar, tenir lloc, programar...

Vegem-ne uns exemples:

L'acte se celebrarà (o tindrà lloc) dijous vinent.

S'ha acabat la setmana dedicada al llibre en català.

Si ens expressem amb precisió i varietat, les nostres comunicacions, els nostres textos, tindran una major qualitat.

Oferir, oferta, *oferir

Ara que som en plena època de rebaixes us volem parlar de les paraules que hi estan relacionades.

Els productes estan en oferta o es posen en oferta si tenen un preu rebaixat. Així, direm que aquests dies fem oferta de iogurts o bé que els iogurts estan d'oferta i no que *oferim iogurts.

Quan parlem de les ofertes de feina o de productes, utilitzem el verb oferir. Per exemple: S'ofereix una plaça d'auxiliar administratiu i no *S'oferta una plaça...

I és que... el verb *oferir s'utilitza però no existeix!

Tauleta tàctil, telèfon intel·ligent

Una de les novetats tecnològiques més populars d'avui dia són les **tauletes tàctils**, proposta catalana per al terme anglès tablet. Al costat d'aquestes **tauletes**, trobem també els **telèfons intel·ligents** (*smartphone*, en anglès).

Aprofitem per recordar-vos, ara que parlem de termes informàtics, que hem de dir **ordinador** i **xarxa** i no pas ordenador i red.

Cartells al balcó

Lamentablement, avui dia, si anem pel carrer, trobarem molts cartells per anunciar que un pis, una casa, un local comercial, etc. es venen, es traspassen o es lloguen.

No és correcta l'expressió Pis en lloguer, sinó que hem de dir Pis per llogar. També són correctes Es lloga pis o Lloguem pis.

Si el que volem és vendre un habitatge podem dir: Pis en venda.

Origen del mot semàfor

Sabeu d'on ve la paraula semàfor? Segur que no us ho heu preguntat mai. Doncs l'origen de la paraula semàfor, hem de buscar-lo en la llengua grega. És el resultat de la unió de dues paraules gregues: *sema*, que vol dir signe, i *phoros*, que significa portador.

El primer semàfor de la història es va instal·lar davant la Cambra dels Comuns, a Londres. Curiós, oi?

Aclarir i esbandir

Avui volem presentar-vos dues paraules per a les quals sovint fem servir, de manera errònia, la forma castellana aclarar. Ens referim a **aclarir** i **esbandir**.

Aclarir vol dir fer clar. Vegem-ne uns exemples:

El temps ja s'ha aclarit i ha sortit el sol.

A l'estiu se li aclareix molt el cabell.

Esbandir significa treure el sabó a una cosa ensabonada, com per exemple: no cal que m'ajudis a esbandir els plats.

Donar i fer

S'ha d'usar fer i no pas donar (com en castellà) en les expressions següents, entre altres:

Fer petons, fer ràbia, fer una volta o una passejada, fer una abraçada, fer vergonya, fer set.

Exemples:

És molt carinyós: es passa el dia fent petons i fent abraçades

Em fa ràbia la seva actitud

Vaig a fer una volta a veure si escampo la boira

Em fa vergonya exposar-ho davant de tothom

Menjar paella sempre em fa set

Fons i fondo

Hi ha una gran diferència entre **fondo** i **fons**. **Fons** es refereix a la part inferior o més interna d'una cavitat o recipient (el fons del mar). També, com a nom, vol dir diners disponibles. Exemple: Ara resulta que els bancs no tenen fons.

Fondo vol dir profund. Exemple: Aquest pou és molt fondo.

Origen de l'expressió Passar la nit en blanc

L'origen de l'expressió passar la nit en blanc és d'origen cavalleresc. Quan un noble havia de ser armat cavaller, la nit abans de fer la cerimònia per donar-li les armes, l'havia de passar sense dormir i amb una túnica blanca que simbolitzava que no havia comès cap acció innoble. "Passar una nit en blanc", encara ara, vol dir 'passar-la en vetlla, sense dormir'.